

МАРТИН КОЛЕВ
ТРЕТИЯТ МИ ДЯДО Е
ЧАСОВНИКАР

chitanka.info

„Най-щастлив ще е онзи, който успее да среже времето на изумително тънки ивици и с тях уплътни живота си.“

Кристин Димитрова

Да. Третият ми дядо е часовникар. Единият е майстор от Малко Кирилово, вторият е от Шуменско и се грижи за пчелите си. А третият ми дядо е часовникар.

Живее на същата улица, срещу ателието си. Той го нарича ателие, а всъщност е един стар гараж. Даже половин стар гараж, защото предните собственици се развели и разделили дори гаража на две. Третият ми дядо стои там през голяма част от деня. Разбира се, не бива да говоря открито за това, още повече пред толкова много приятели. Защото ние така си се преструваме, дори по име не си говорим. Не защото не се обичаме, а просто останалите не приемат много цялата работа с третите дядовци и техните трети внуци. Знаете, не може да имаш трети дядо, защото тогава ти трябва и трета баба и трети родител, а третият родител за кого ще е женен — първите двама вече са се заплюли, трябва да се намери и четвърти родител със седми и осми прародители, и става сложно. А ние не обичаме сложните неща. Ние сме практични хора.

Няма вече много майстори в Бургас. И в твоя град няма, какво ми се смееш? В търговските центрове и по големите улици има едни магазини за бижута, откъдето можеш да си купиш марков часовник — можеш да си го смениш ако е за подарък и му тежи на рожденика. Има и сергии, където за десет лева ще ти дадат един кю-и-кю.

На това място дядо ми се подсмивва, както се е надвесил над часовника. Защото той трезво гледа на нещата. Знае кога му е дошло времето и кога точно е свършило — така казва. И изобщо говори с разбиране за времето.

Онези продавачки в магазините може и да стоят винаги прави и да имат цици като големи сладоледени топки, обаче в никакъв случай не могат да правят часовници. Имам предвид да събират стари части,

да ги излъскват, да добавят нещо от себе си и под дълбоко изрязаните им нокти да се появи нещо малко, важно, тиктакащо. Като сърце.

А моят дядо може. И аз му се възхищавам заради това, и малко ме е страх дори. Но ходя най-малко веднъж в месеца. Не е честно, наистина, но и другите двама не ги виждам редовно. Майка казва, че сме от различни поколения. Нося нейния часовник на поправка и на татко му го нося, и на другите ми дядовци, макар че техните по-рядко се развалят. Нося и на колежките на мама, и моите два, и на всеки, от когото мога да измъкна развален часовник. Понякога дядо ми се е прибрал да слуша радио „Москва“ или да чете томовете си на Достоевски. Тогава на желязната врата е сложен катинар и една бележка върху хартията, в която ти увиват сирене в магазина. Пише: „Ще се върна след малко. Почакайте ме.“ Обикновено се връща след много или направо решава да не отваря повече този ден, а жените с чанти през рамо чаткат пред гаражчето с остри токчета, чаткат десетина минути и на тръгване изпускат по някоя акана думичка. Аз съм го питал, много ясно, че съм го питал, а той поклаща глава и отвърща, че всички майстори правят така — и часовникарят до офиса на майка, и ключарите, и дори старата жена с шапките.

Честно казано на мен ми става хубаво като заваря катинара и бележката, защото знам, че пак ще дойда. Той също се радва да ме вижда и затова почти всеки път казва: „О, не са оправени още. Как, толкова много работа, хората взеха да си ги изтърват и да се къпят с тях. Ще почакаш. Нали без това ти е спрял часовникът...“ И се застоявам, с ръце в джобовете, оглеждам се и отмервам с гуменка такта на часовниците по стените. Понякога дори не си говорим толкова. Знаете, има дядовци, които обичат да разказват, има и такива, от които никога нищо няма да изкопчиш. Аз имам и от двамата, а третият ми говори тук-таме. И то за истински неща, така казва.

Повечето часовникари, специално онзи до офиса на майка — не че съм ходил там повече от веднъж и то, защото валеше — по цял ден слушат радиото и само цъкат, вместо да карат часовниците да го правят; това не било наред в държавата, онова преди било съвсем различно. Третият ми дядо слуша само някоя муха като влезе — така казва — и не говори за политиката, все едно не съществува. И за миналото не говори, „кой съм аз“, вика, „че да тръгвам по следите на изгубеното време?“

Иначе обаче говори за времето и то много. За часовете, за минутите и дори за секундите. Дотам се ограничава, седмиците и месеците не му били по вкуса, други хора си имало за тях. Седи тих и внимателен над рожбичките си, както ги нарича, бърника с щипците си, разглобява ги, маже ги с... и им подменя батерията. Стиснал е с око окуляра и почти не те поглежда, съсредоточен, носът му е извит като орлов нокът — такива били всички стари еврейски носове — а от косата му почти нищо не е останало. Обаче вдъхва такъв респект, че сигурно ако беше станал учител децата щяха да седят чинно и дума да не обелват. Само че кой ще се сети да ти включи най-важното в предметите — времето. То без време никой никъде нямаше да бъде, а ние само го пилеем в очакване на звънеца да забие.

— Някой път — често повтаря третият ми дядо — ще чакам да ми идват, да ми идват, докато цялото ателие се напълни с часовници — чак главата да те заболи от тик-так, тик-так! Сетне ще ги счупя на малки парчета и никой повече няма да се погледне очи в очи с времето. Ще се научат тогава да го ценят, да си обичат стъпките и да не закъсняват.

Обаче той само така си мърмори. И на мухите, дете понякога влизат, зло няма да им стори, най-много ако го вбесят с бръмченето си да ги изпъди с вестника. Купува си вестника всяка сутрин и си носи кафе от вкъщи — живее на същата улица, срещу гаража.

Аз разбира се, му се доверявам и от него най-често искам съвет. Изплаквам си мъката, изливам си яда, а той ме слуша и кима бавно с издадената си козя брадичка. Като се умълча побърниква още малко в машинарията пред себе си и казва ей така, с вдигнати рамене:

— Ти пък не ги взимай насериозно. Мълчи си. Мълчанието отсява силните, от мене ще знаеш. Виж оная бракма в ъгъла, как почти не се чува сред останалите, ама е откогато моят баща е бил колкото теб. И само веднъж го навивам. По Нова година...

А „бракмата“ беше същински близък на дядо ми. Мисля, че всеки си има по един близък някъде и неговият беше в ъгъла. Циферблатът му стоеше като глава отгоре, а вместо тяло имаше малък шкаф, с махало зад стъклото. Известно е, че всички нормални часовници отмерват през еднакъв интервал. Но на този като че ли стрелките се движеха два пъти по-бавно — все едно нямаха бърза работа и искаха да ти втълпят същото чувство. „Да бързаш“, се чуваше

изпод мустаците на дядо и изпод стрелките на близнака му, „важно е това — но ти все пак не бързай през глава!“ Махалото зад стъклото бавно свистеше напред-назад като гилотина, която разполовява секундите на полусекунди и ако някоя муха случайно влезе вътре — и нея, на две мушици с по едно крилце.

Мисля, че третият ми дядо нямаше нищо против да ми разказва за занаята си, че може би дори щеше да се зарадва ако проявявах интерес към неговите мънички четчици и пинсетки, но те за мен бяха без значение. Възможно е дори тайно да се е надявал да ми предаде знанията си и един ден да го замести под музиката на часовниците, не знам. Но аз предпочитах да седя на клатушкащия се стол, който дядо беше оставил пред масичката си за клиентите, и да наблюдавам процеса на работата му с митично неразбиране — както може би някой първобитен човек е наблюдавал със страхопочитание гръмотевиците. Но това, което дядо ми правеше, не беше същото като това, което го виждах да прави. Пинсетите и четчиците се превръщаха в ръцете му на тънки метални пръсти, които се разклоняваха на други както клоните на големи дървета, и така ръцете на дядо продължаваха с километри и завършваха със стотици пръсти, които не наместваха просто някакви избелели ръчни часовници, а самото време, окулярът под веждата му беше всъщност далекоглед за виждане в тъмното, по време на буря, който проблясваше, както проблясват зъркелите на всяко гигантско космическо насекомо.

— Ето, мойто момче — разбуждаше ме гласът му и аз откривах с почуда, че това е съвсем човешки глас, — като чисто нов е.

Аз се изправях сепнат, като че ли ме бяха хванали да бягам от даскало, и взимах подадения ми часовник.

— Да, добре — промърморвах. — Ами, до скоро!

— Хубав ден! — пожелаваше ми дядо и се заемаше със следващата си рожбичка.

А аз си мислех на излизане от ателието дали не съм всъщност дете на две от тези негови рожби — на будилник и електронен ръчен часовник примерно.

— Върнете се след половин час и няма да го познаете — каза веднъж на свой клиент. — Ще сложа позлатена верижка да виждате

как бляскаво Ви тече времето.

Не мога да отрека — приемаше професията си по-насерiously, отколкото се предполагаше. А самозабравилите се определено имат стил.

— Моля? — напери се клиентът. — Какви са тия глупости, бе? Че и половин час за една верижка... Моето време е ценно.

Дядо ми потъна в сляпа усмивка:

— А моето — безценно.

Клиентът отиде да си вземе едно кафе и се върна след половин час.

— Щастieto — рече един ден дядо, не знам на мен или на себе си, — мой млади приятелю, се крие в любовта към секундите. Ние сме възпитани да се борим с всяка секунда, да я унищожаваме, да ѝ противоречим и да се мъчим да я превъзмогнем, за да достигнем до следващата. Това е може би една заслужаваща си битка, но само ако приемеш, че зловещите секунди само те спъват, крият от теб истинските ти мигове, затова трябва да достигнеш до тях с усилия и пот на челото. Ето тук, мойто момче, е разковничето. Секундите са просто и само секунди. Часовниците са създадени да въртят стрелки до безкрай. Пясъчните часовници са създадени да изсипват пясъчинките си, докато не свършат — после трябва да бъдат обърнати. Слънчевите часовници са създадени да следват хода на Земята около Слънцето, който ход никога няма да се промени. И най-любопитно е колко проста всъщност е тази истина, дяволски проста. Казвам „дяволски“, защото този страх от секундата трябва наистина да ни е вдъхнат от някой изпаднал ангел. Секундата, която чакаме, никога няма да дойде — секундата, в която ще бъдем победители, ще сме решили всичките си проблеми и ще сме си задоволили всеки възможен копнеж. Но в стремежа си към нея ще изразходваме всяка следваща секунда. И някой хубав ден ще напуснем тази земя, ще кръстосаме ръце на гърдите си и някой ще ни затвори очите. А секундите ще продължат да се редуват.

Това беше последният път, когато видях своя трети дядо. Седмица по-късно отидох до гаража, но катинарът беше сложен. Стори ми се, че тежи повече от обикновено. Бележката беше сложена: „Ще се

върна след малко. Почакайте ме.“ Освен нея имаше и втора бележка — от по-хубава, бяла хартия, във формата на правоъгълник. Там бяха поместени няколко дати, няколко думи и снимка. Под снимката пишеше с наклонен шрифт част от някакво стихотворение на поетеса, позната на дядо ми:

*„Как се откъсва днес сърцето ми от тишината,
запратено подир едно предчувствие красиво...
Как се разкърши хоризонтът здрав и розов,
излязъл от измислената риза на мъглата!
А тясно е в очите,
за да поместиш всичко,
от душата ти видяно.“*

Не отидох на погребението. Щяха да ме питат какъв съм, откъдето познавам този покойник, чието име за първи път разбрах от некролога. Хората не приемат много цялата тази работа с третите дядовци и техните трети внуци. А пък и аз знаех вече какво ще има там — един старец, положен в ковчег, с ръце кръстосани на гърдите и затворени от някого очи. Над церемонията щеше да има рояк малки мушици, кръжащи безцелно и отдалечаващи се бавно — секундите, които продължаваха да се редуват. Отидох до гроба няколко дена покъсно. Беше хубав гроб — от сив мрамор, с много карамфили и други цветя, чиито имена вероятно никога няма да разбера. Оставих единия си часовник. И без това имах два, само за да посещавам ателието на дядо ми по-често. Този беше син, пластмасов — ама куче марка. Малко след погребението спря и реших, че дядо ще се зарадва да му оставя нещо за поправка. Ако се намери без работа.

Надписът на надгробната плоча също като този на некролога не звучеше много традиционно. Бас хващам, че сам си ги беше избрал. Гласеше:

**МОЕТО ВРЕМЕ СВЪРШИ.
НО ТВОЕТО ОЧЕВИДНО
НЕ Е.**

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.